

1.4 Методика оцінки соціальної та економічної ефективності заходів щодо вдосконалення умов і охорони праці

Згідно з методикою визначення соціально-економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці для оцінки соціальної ефективності заходів з удосконалення умов та охорони праці використовуються такі показники:

1. *Скорочення кількості робочих місць* (ΔK), що не відповідають вимогам нормативних актів щодо безпеки виробництва, розраховується за формулою:

$$\Delta K = \frac{K_1 - K_2}{K_3} \cdot 100\% \quad (4)$$

де K_1, K_2 – кількість робочих місць, що не відповідають вимогам санітарних норм до і після проведення заходів; K_3 – загальна кількість робочих місць.

2. *Зменшення чисельності зайнятих* ($\Delta Ч$), які працюють в умовах, що не відповідають вимогам санітарних норм, визначається за формулою:

$$\Delta Ч = \frac{Ч_1 - Ч_2}{Ч_3} \cdot 100\% \quad (5)$$

де $Ч_1, Ч_2$ – чисельність зайнятих, які працюють в умовах, що не відповідають санітарним нормам до і після впровадження заходу, осіб; $Ч_3$ – річна середньооблікова чисельність працівників, осіб.

3. *Збільшення кількості машин, механізмів* (ΔM) та *виробничих приміщень* ($\Delta Б$), приведених до вимог норм охорони праці, обчислюється за формулами:

$$\Delta M = \frac{M_1 - M_2}{M} \cdot 100\% \quad (6)$$

$$\Delta Б = \frac{Б_1 - Б_2}{Б} \cdot 100\% \quad (7)$$

де M_1, M_2 – число машин і механізмів, що не відповідають нормативним вимогам до і після впровадження заходу, шт.; M – загальна кількість машин і механізмів, шт.; $Б_1, Б_2$ – кількість виробничих приміщень, які не відповідають нормативним вимогам до і після впровадження заходу, шт.; $Б$ – загальне число виробничих приміщень, шт.

4. *Зменшення коефіцієнта частоти травматизму* ΔK_4 встановлюється за формулою:

$$\Delta K_4 = \frac{N_1 - N_2}{Ч_3} \cdot 1000 \quad (8)$$

де N_1, N_2 – кількість випадків травматизму відповідно до і після впровадження заходу; $Ч_3$ – річна середньооблікова чисельність працівників, осіб.

5. *Зниження коефіцієнта тяжкості травматизму* ΔK_T розраховується за формулою:

$$\Delta K_T = \frac{D_1}{N_1} - \frac{D_2}{N_2}, \quad (9)$$

де D_1, D_2 – кількість днів непрацездатності через травматизм відповідно до і після впровадження заходу.

6. *Зменшення коефіцієнта частоти професійної захворюваності через незадовільні умови* визначається за формулою:

$$\Delta K_3 = \frac{Z_1 - Z_2}{Ч_3} \cdot 100, \quad (10)$$

де Z_1, Z_2 – число випадків професійних захворювань відповідно до і після впровадження заходу.

7. *Скорочення коефіцієнта тяжкості захворювання* обчислюється за формулою:

$$\Delta K_{з.т.} = \frac{D_{з1}}{K_{з1}} - \frac{D_{з2}}{K_{з2}}, \quad (11)$$

де $D_{з1}, D_{з2}$ – кількість днів тимчасової непрацездатності через хвороби відповідно до і після вжиття заходу; $K_{з1}, K_{з2}$ – кількість випадків захворювання відповідно до і після вжиття заходу.

8. *Зменшення числа випадків виходу на інвалідність ($\Delta Ч_i$)* в наслідок травматизму чи професійної захворюваності визначається за формулою:

$$\Delta Ч = \frac{Ч_{i1} - Ч_{i2}}{Ч_3}, \quad (12)$$

де $Ч_{i1}, Ч_{i2}$ – чисельність працівників, що стали інвалідами до і після проведення заходу, осіб.

9. *Скорочення плинності кадрів через незадовільні умови праці* розраховується за формулою:

$$\Delta Ч_n = \frac{Ч_{n1} - Ч_{n2}}{Ч_3}, \quad (13)$$

де $Ч_{n1}, Ч_{n2}$ – кількість працівників, що звільнилися за власним бажанням через незадовільні умови праці відповідно до і після вжиття заходу, осіб.

Річна економія підприємств від поліпшення безпеки праці (табл. 2) складається з:

- економії від зниження професійної захворюваності;
- економії від зменшення випадків травматизму;
- економії від зниження плинності кадрів;
- економії від скорочення пільг і компенсацій за роботу в несприятливих умовах.

Розрахунок економії від зменшення рівня захворюваності або травматизму здійснюється в такій послідовності:

1. Скорочення витрат робочого часу за рахунок зменшення рівня захворюваності (травматизму) за певний час ΔD визначається за формулою:

$$\Delta D = \frac{D_1 - D_2}{100} \cdot Ч_3 \quad (14)$$

де D_1, D_2 – кількість днів непрацездатності через хвороби або травми на 100 працівників відповідно до і після вжиття заходів; $Ч_3$ – річна середньооблікова чисельність працівників, осіб.

Таблиця 2. Структура річної економії підприємства від поліпшення безпеки праці

Показники економії	Складові річної економії
Економія від зниження професійної захворюваності	Заробітна плата; зниження собівартості продукції; кошти за рахунок зменшення виплат по тимчасовій непрацездатності
Економія від зменшення випадків травматизму	Заробітна плата; зниження собівартості продукції; кошти за рахунок зменшення виплат по тимчасовій непрацездатності
Економія від зниження плинності кадрів	Зниження собівартості продукції; збільшення прибутку у витратах на підготовку кадрів
Економія від скорочення пільг і компенсацій за роботу в несприятливих умовах	Заробітна плата; витрати на лікувально-профілактичне харчування; витрати на безкоштовне одержання молока або інших рівноцінних харчових продуктів

2. Зростання продуктивності праці ΔW розраховується за формулою:

$$\Delta W = \frac{\Delta D \cdot Z_v}{P_n} \cdot 100\% \quad (15)$$

де Z_v – вартість виробленої продукції за зміну на одного працівника промислово-виробничого персоналу; P_n – вартість річної товарної продукції підприємства.

3. Річна економія зарплати E_z , за рахунок зростання продуктивності праці при зменшенні рівня захворюваності і травматизму обчислюється за формулою:

$$E_z = \frac{\Delta W \cdot Z_p}{100} \cdot Ч_{cp} \quad (16)$$

де $Ч_{cp}$ – середньорічна чисельність промислово-виробничого персоналу; Z_p – середньорічна заробітна плата одного працівника з відрахуваннями на соціальне страхування.

4. Річна економія на собівартості продукції E_c за рахунок зменшення умовно постійних витрат устанавлюється так:

$$E_c = \frac{Y \cdot \Delta D \cdot Z_B}{P_n} \quad ,, \quad (17)$$

де Y – умовно постійні витрати у виробничій собівартості річного обсягу товарної продукції.

5. Економія за рахунок зменшення коштів на виплату допомоги по тимчасовій непрацездатності визначається за формулою:

$$E_{cc} = \Delta D \cdot P_d \quad ,, \quad (18)$$

де P_d – середньоденна сума допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Річна економія за рахунок зниження рівня захворюваності становить:

$$E_{pz} = E_z + E_c + E_{cc} \quad ,, \quad (19)$$